

Inés Dunis Aldave

BIKTIMOLOGIA IKERTZAILEA

BIKTIMOLOGIA GIZARTERATZEN

Informatika arloan lan egiten du, datuen tratamenduan. Datuetatik harago joateko, pertsonen historiak eza-gutzeko eta ulertzeko balio izan dio ikerketa-lanak. Izan ere, "biktima bakoi-tza indibiduo bat da, bere mina, bere erreakzioak eta bere sentimenduak ditu. Ez dugu inoiz jakintzat eman behar nola jokatu behar duen ekin-tza beldurgarri bat bizi izan duenak". Biziki interesgarria litzatekeela dio biktimologiaren ideia gizarteratzea, eta era guztietako biktimak eta delituak ikertzea, "estigmatizatu ez ditzagun, beldurrik izan ez dezaten, deserosoak direla senti ez dezaten eta uler dezagun guztioi gerta dakigukeela, edozein deliturengatik".

"Hartzen dugun bidea hartuta ere, minez bizitzen jarraituko dutenak biktimak dira"

Inés Duvis Aldavek kriminologia ikasi zuen eta ondoren "Esperientzia traumatikoetako biktimekin lan egitea" gradu ondokoa EHU-n. Horri esker, 2018-2019 Antonio Beristain saria irabazi zuen *Terrorismoaren biktimen ahotsak entzuten* lanarekin. "Badirudi biktimek ez dutela interesik eragiten, eta egiten diren ikerketa –eta literatura– lanak delituan eta biktimarioan fokatzen dira, ez biktimetan". Terrorismoaren gaiari eman zion biktimologiaren perspektiba, horixe azpimarratu zuen epai-mahaiak.

 MARIJO DEOGRACIAS HORRILLO EHU

Zerk eraman zintuen esperientzia traumatikoen biktimen inguruko EHUren gradu-ondokoa egitera?

Kriminologia gradua diziplina anitzekoa da; nik genero indarkeria aukeratu nuen, biktimen ikuspegitik, praktikak eta gradu amaierako lana egiteko. Ohartu nintzen biktimak batzuei traba egiten dietela, ohar-kabea pasatzen direla edo auzitan jartzen direla, biktimarioak baino gehiago. Gradu-ondokoa, berriz, era guztietako biktimez jardun ginen, baina terrorismoaren biktimak aukeratu nituen, biktimologiaren ikuspegitik lantzeko.

Indarkeria politikoaz ere ari zara lanean.

Gesto por la Paz mugimenduak 90eko hamarkadan zioen indarkeria politikoa zela Euskal Herrian motibazio politiko zehatzekin egindako indarkeria. Gustuko dut definizio hori. Hortik aurrera indarkeria politikoaren biktimak definitzera pasatzen gara: ETaren indarkeriarenak, GALenak eta antzeko ezaugarriak

dituzten bestelako talde antiterrorista baita talde parapolizialenak, non zuzeneko indarkeria jasotako pertsonen gainera, euren senideak, mehatxatuak, estortsiatuak edo bahituak gehitu behar diren. Definizio horretan kale indarkeriaren biktimak ere sartzen dira, baita segurtasun indarren gehiegikeriaren biktimak ere.

Sariketa-diskurtsoan ETaren indarkeria amaituta sortuko zen eszenatokiak eta bizikidetzak moldeaz galdetu zenuen.

Beti errepikatzen den akatsa du galderak; alegia, bizi izan dugun indarkeria terrorista ETaren aldetik bakarrik datorrela ulertzea. Herri honetan talde terrorista asko egon dira; beraz, ETak eragindakoak baino biktima gehiago daude. Hori onartzea aurrerapauso handia litzateke; hartzen dugun bidea hartzen dugula ere, minez bizitzen jarraituko dutenak biktimak direlako. Ezin dugu ezikusiarenak egin inongo biktimaren aurrean. Beraz, lehen-

dabizi oso garrantzitsua da den-denak aitortzea. Bigarrenenez, ezinbestekoa da aintzat hartzea banan-banan, ez kolektiboki. Eta hirugarrenenez, beharrezkoa da helburu politikoekin erabiltzeari uztea, eta bizikidetzan egingo diren urratsak haiekin egitea.

Biktimen testigantzetatik zerbaitek harritu zaitu?

Bai karreran, bai gradu-ondokoa, esan izan digute biktimek ez dutela mendekua bilatzen, aurrera egin nahi dutela. Horretan lagungarria litzateke euren biktimarioek onartzea biktimizatu egin zituztela, eta barkamena eskatzea. Entzuten dituzun arte ez zara horren kontziente. Gehienek mina gainditzeko duten gaitasun erraldoi horretaz ohartzeari biziraupenaren eta giza handitasunaren ikasbidea da.

Indarkeria bizi izan duen pertsona bakoitza bat eta bakarra da, ez kolektibo bat. Hala ere, kolektibizatu egin dira, interes politikoekin erabili.

Horixe zen nire lanaren helburua; horregatik izenburua. Emakume eta gizon bakoitzak beharrezko duelako besteen laguntza, aldarrikatzeko, hitz egiteko. Bakarrak zaila izaten du entzunaraztea; normala da elkartzea. Normala ez dena da taldekatu direlako dagokien indibidualtasunaren kontzientzia galtzea. Antzeko egoerak bizi badituzte ere, ez dira berdinak. Ez diote modu berean aurre egiten, jasaten dituzten ondorioak ez dira berdinak; eta diozun bezala, erabiliak izan dira, erruki barik. Terrorismoaren biktima izateko hautatu zituztenean ere erabiliak izan ziren. Euren bitartez gizartea beldurtu nahi izan zen. Inork ez dauka eskubiderik behin eta berriz biktimak erabiltzeko. Duintasuna zor zaie, ez bakarrik biktimizatu dituenaren aldetik, baita erakundeen eta gizartearen aldetik ere. Biktima guztiek behar dute hori, bereizketarik gabe.

Lekukotzek zertan balio diezagukete gizarte gisa?

Agian galdera beste bat da. Agian biktimei balio die gizarteak euren historiak ezagutzea; zor diegu. Terrorismoaren biktimak petxeroak dira; era guztietako terrorismoarenak. Zigor izugarria egokitu zaie gainerako herritarrek izutzeko. Hurrengoak izateko beldurrez, bai, bai-

INÉS DUVIS ALDAVE,
EZKERREAN; "EX AEQUO"
IRABAZI ZUEN IX. ANTONIO
BERISTAIN IKERKETA
BIKTIMOLOGIKOKO SARIA,
IAZKO AZAROAN.

na lasai antzera bizi izan gara eta eurak dira gizarte osoari zuzendutako indarkeria jasaten dutenak. Egin dezakegun gutxienekoa da proaktiboki entzutea.

ETAk indarkeria utzi zuenetik aldatu da ETaren biktimekiko gizartearen pertzepzioa?

Beti joan da aldatzen. Hasieran "zerbait egingo zuen" esan eta bizkarra ematen zitzairen, beldurratik edo ideologiatatik. Ahotso altxatu zutenean enpatikoagoa izan zen gizartea. ETAk erailketak laga zituenetik, biktimez "gogaitu"

gara. Erosoagoa da gertatu zena oroitu gabe bizitzea, biktimak ahaztuta. Gazte askok ez dakite ezer orain 50 urte herri honetan egon zen minaz. Terrorismoaren biktimen inguruko albisteen bat entzuten dutenean fikzioa iruditzen zaie. Denbora pasatzen uzten ari gara eta hori ez da ona ez biktimentzat, ezta gizartearentzat. "Oroitzen ez baduzu, gertatu ez zen seinale", ez du balio. Gertatu zen eta berriro gerta daiteke. Biktima guztiek dute ukatzen zaien aitortza, duintasuna, erreparazioa eta memoria eskubidea. ●